

grundes den? Det forekommer mig, at der kun er kommet meget lidt frem i saa Henseende, baade under Forhandlingerne i Dag og under Forhandlingerne i forrige Samling. De Motiver, som hidførte Reglerne til Fordel for Gaardmandsstanden, nemlig at Ejendomsretten skulde værnes og skjermes mod dem, der ulovlig og uretmæssig eftertragede den, kunne jo slet ikke paaberaabes, thi det vide vi jo alle, at Gud ske Lov er det nu her i Landet saaledes, at Smaamanden som den store have i samme Grad Adgang til at se deres Ejendomsret lovlig og retlig beskærmet. Men der blev anført noget andet, nemlig dette, at det skulde være en stor Behagelighed og en stor Trøst for en Husmand eller hans Enke at kunne efterlade det hele eller væsentlig det hele til et enkelt af Børnene, for at dette Barn med Sikkerhed kunde gaa hjemme og passe de gamle og svage Forældre i deres Alderdom. Dette sidste kan nu i det enkelte Tilfælde, hvor det maatte være nødvendigt, ordnes paa en ganske anden og meget ligefremmere Maade, den samme, hvorpaa den Slags Forhold, trods de særlige Testationsrettigheder for Selvejrbønder, den Dag i Dag atter og atter ordnes blandt Gaardmændene, nemlig derved, at de gamle gaa paa Aftagt, naar de føle, at deres Virksomhedstid er omme. Der sker da det, som jo ogsaa kan ske hos en Husmand, at vedkommende i levende Live ordner Forholdene saaledes, som han, efter at alle Hensyn ere tagne i Betragtning, Hensynet til hans særlige Familieforhold, Hensynet til Ønsket om at bevare Huset hos Børnene, finder, at det i det givne Tilfælde er rigtig. Men at der skulde være nogen virkelig almindelig Trang til at give Husmændene denne hos Gaardmændene aflagte Testationsret, det har jeg ikke hørt noget virkeligt Argument for hverken i Dag eller ved Sagens forrige Behandling, og at der i Virkeligheden slet ikke i Husmandsklassen er nogen Trang til en Lovregel, som den foreslaaede, det slutter jeg af det, som vi jo dog vistnok alle vide, at dette Lovforslag, som var til første Behandling i Slutningen af forrige Samling, har siden da og indtil nu, da det kommer frem paa ny, ligget her aldeles dødt og upaaagtet. Jeg mindes ikke et eneste Tilfælde, hvor det spillede nogen Rolle i Valgbevægelsen, jeg mindes ikke et eneste Tilfælde, hvor nogen er staaet op og har forlangt af de Kandidater, der stillede sig, at denne Sag skulde de støtte, at denne Sag skulde de arbejde for at faa ophøjet til Lov, naar de

kom ind i Rigsdagen. Jeg tror ikke, der har været et eneste saadant Tilfælde. Dermed skal naturligvis ikke være udelukket, at enkelte Kandidater af egen Drift i deres Valgtaler kunne have udtalt sig om dette Forslags Fortræffelighed og deres Villie og Redebønhed til at søge at bringe det videre. Der har, siden Forslaget var fremme sidste Gang, været afholdt Husmandsmøder i flere Egne af Landet; jeg mindes ikke, at dette Lovforslag har været nævnt eller omtalt ved en eneste af disse Lejligheder, jeg har overhovedet ikke set, at der enten i Tale eller i Skrift fra nogen Husmands Side er fremkommet Krav eller blot Ønske om, at dette Lovforslag skulde ophøjes til Lov, og jeg slutter deraf, at der i Virkeligheden slet ikke inden for Husmandsstanden er nogen som helst Trang eller nogen som helst Begærlighed efter at se dette Lovforslag ophøjet til Lov. Nu kunde man jo dertil sige: Ja, men det gør jo ikke noget, det kan jo ikke gøre nogen Skade. Dette vilde ganske vist være en meget ringe Grund til at sætte Lovgivningsmagten i Bevægelse, men dertil kommer, at det netop kan gøre Skade. Vedtager man nemlig et Forslag som dette, naar der ikke i den Kreds af Mennesker, som skulle have Gavn deraf, er nogen som helst Trang dertil, noget som helst Ønske derom, nogen som helst Udsigt til, at det i noget næneværdigt Omfang, naar det blev til Lov, vilde blive benyttet, tror jeg, at man meget let vilde fremkalde en Skuffelse, jeg tror, at man meget let vilde udsætte sig for den Fare, at der blandt denne Kreds af Samfundsborgere kunde, muligvis ved Vejledning fra anden Side, opstaa denne Opfattelse: Ja, det er det, man under os; det, vi helst vilde have, det var en Lov, som kunde skaffe os en mere betrygget Livsstilling, en Lov, der kunde sætte os i Stand til lettere at komme igennem Livet og til ved Flid og Sparsommelighed at lægge noget op, som vi kunde efterlade os; men i Stedet for at give os en saadan Lov, mener man, at vi kunne nøjes med en Lov om, at vi kunne testamentere over det, som vi i mange Tilfælde slet ikke have. Jeg maa sige, at jeg er meget bange for Love af den Art, netop fordi jeg i nogle Aar har haft Lejlighed til at se, hvorledes en Lov af ganske lignende Natur har virket og er bleven modtaget ude i de Kredse, som den er tiltænkt, og som utvivlsomt, da den blev givet, antoges at ville blive modtagen med Jubel og Begejstring. Jeg behøver naturligvis ikke at sige, at det er Tiendeafløsningsloven, jeg tænker paa. Jeg